

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 53 (838)
Жнівень
1964 г.
Цана
2 кап.

ВІДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

На гэтым дзень

108 МІЛЬЁНАЎ НАВАСЁЛАЎ

Чалавек ішоў па сваёй зямлі і не пазнаваў яе. Усё — гарады, вёскі, пасёлкі — ляжала ў руінах. Дзкімі, неапрацаванымі былі палі. Людзі секлі лес і будавалі зямлянкі. Трэба было жыць, трэба было пачынаць, па сутнасці, усё з пачатку...

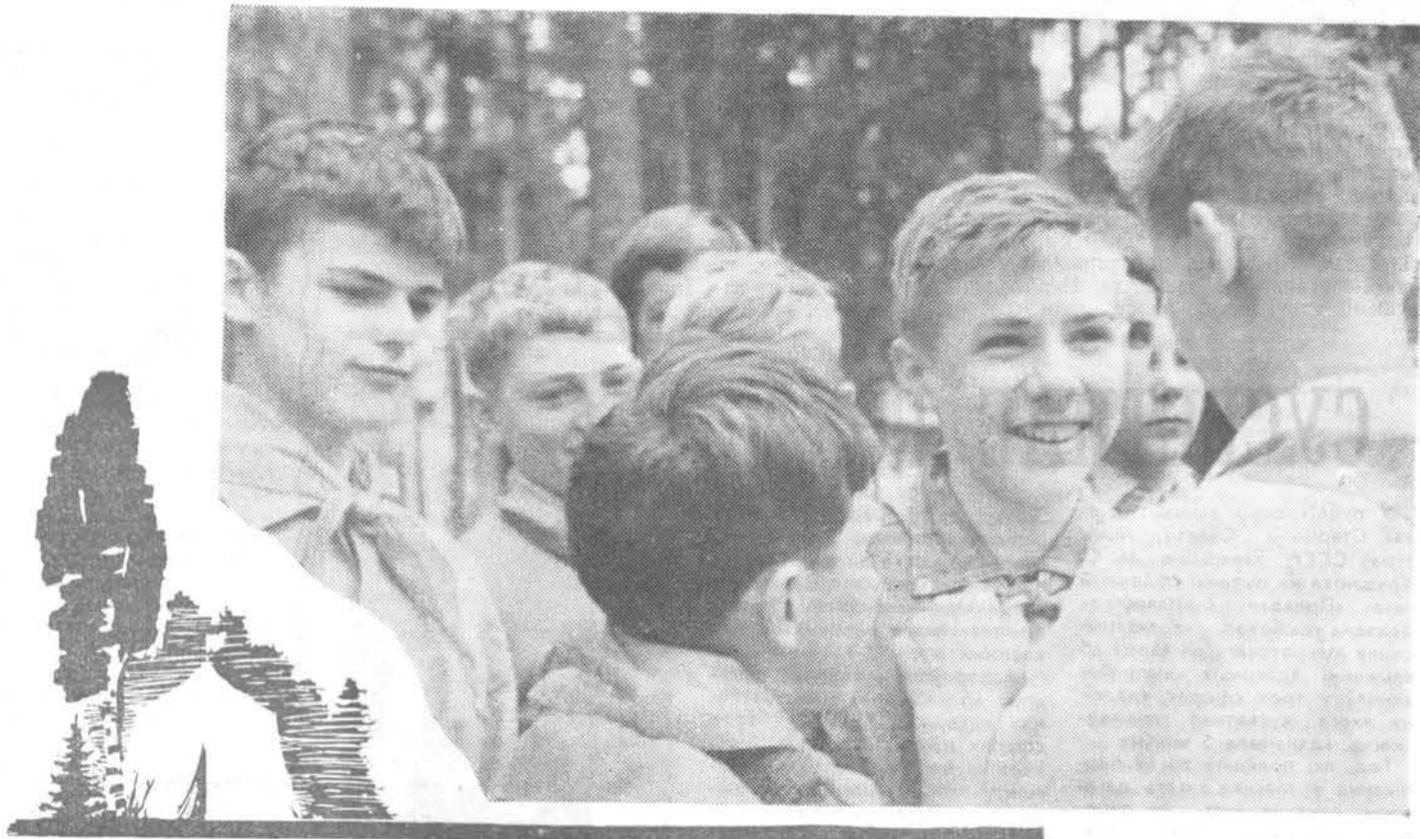
Так было на нашай зямлі дваццаць год назад, пасля разгрому фашысцкіх полчышчаў, якія ставілі перад сабой мэту ператварыць Савецкую краіну ў пустыню.

І вось прайшло дваццаць год. Аглядаючыся назад, мы можам па праву сказаць, што падзвіг, які здзейснілі савецкія людзі ў гады аднаўлення гаспадаркі, роўны яго ратнаму падзвігу ў час вайны.

У пацярджэнне гэтаму прыкладзем такі факт. Цалкам адноўлены 1700 гарадоў і пасёлкаў, дзесяткі тысяч сёл і вёсак. Дакладней, адбудаваны нанова, па сучаснаму. Але сапраўды грандыёзны размах набыло будаўніцтва ў нашай краіне пасля важнай у жыцці народа пастановы ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб развіцці жыллёвага будаўніцтва ў СССР», прынятага ў 1957 годзе, якая разглядалася як адно з важнейшых сродкаў у забеспячэнні самага высокага ўзроўню жыцця насельніцтва краіны Саветаў. Імяна тады быў узят курс на максімальную індустрыялізацыю будаўніцтва, механізацыю зборкі дамоў з буйных дэталяў, на так званым канвеевым горадабудаўніцтвам з жалезабетону па тыпавых праектах. Гэта дало не толькі велізарны выйгрыш ў часе, але і велізарную эканомію ў сродках. Гэта дало нам права называцца цяпер краінай усеагульнага наваселля, магчымаць заняць першае месца ў свеце па аб'ёмах і тэмпах жыллёвага будаўніцтва. На кожную тысячу жыхароў у СССР цяпер будуюцца ў два разы больш кватэр, чым у ЗША, Францыі, Англіі, Італіі. Вось чаму толькі за апошнія 10 год у гарадах і пасёлках СССР пабудавана 17 мільёнаў кватэр і 6 мільёнаў дамоў у вёсках, у якіх справілі наваселле 108 мільёнаў чалавек — амаль палавіна насельніцтва СССР! Звыш 65 мільярдаў рублёў укладзена за гэты час у жыллёвае будаўніцтва. І нягледзячы на такія затраты, дзяржава не павялічыла кватэрную плату, якая складае каля 5 працэнтаў ад заробатку працоўных.

Якая дзяржава «свабоднага» свету можа пахваліцца такімі клопатамі аб сваіх працоўных? Ці ж гэта яшчэ раз не гаворыць аб велізарных перавагах сацыялістычнага ладу жыцця?

10 год — 108 мільёнаў навасёлаў. Пройдзе яшчэ некалькі год, і новыя, добраапарэдкаваныя кватэры атрымаюць усе грамадзяне СССР. Гэта мэта нашай партыі і ўрада, гэта жаданне народа, народабудаўніка.

АДКАЗЫ СТАРШЫНІ САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР М. С. ХРУШЧОВА НА ПЫТАННІ РЭДАКЦЫЙ ГАЗЕТ «ПРАВДА» І «ІЗВЕСТІЯ»

Пытанне. 5 жніўня 1963 года ўрады Савецкага Саюза, Злучаных Штатаў Амерыкі і Вялікабрытаніі паставілі свае подпісы пад Дагаворам аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, у касмічнай прасторы і пад вадой. Што можна сказаць у сувязі з гадавінай гэтага дагавору?

Адказ. Ужо пры падпісанні Маскоўскага дагавору быў відавочны яго непасрэдны вынік — спыненне заражэння радыеактыўнымі выпадзненнямі паветра, якім дыхае чалавек, ежы, якой ён харчуецца. Сёння, праз год, больш выразна відаць станоўчае ўздзеянне дагавору, удзельнікамі якога сталі звыш 100 дзяржаў, і на міжнародную абстаноўку. Падпісанне Маскоўскага дагавору садзейнічала аслабленню міжнароднай напружанасці. Услед за забаронай ядзерных выпрабаванняў у трох асяроддзях удалося закрыць доступ ядзернай зброі ў космас і крыху зменшыць патак расшчапляючыхся матэрыялаў, які ўліваецца ў ядзерны арсеналы дзяржаў.

Можна сказаць, што значэнне Маскоўскага дагавору цяпер ужо прызнана. Аднак неабходна падкрэсліць, што ні гэты дагавор, ні дасягненне дамоўленасці па адзначаных мною іншых пытаннях далёка яшчэ не вырашаюць карэнных пытанняў раззбраення. Гэта толькі дапамагае наблізіцца да тых ру-

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Хроніка

◆ **ВЯЛІКАЕ І РАДАСНАЕ СВЯТА** ў гомельскіх камбайнабудаўнікоў. З галоўнага канвеера «Гомсельмаша» сшоў 250-тысячны камбайн.

◆ **ТРИ МЕСЯЦЫ НАЗАД** краіну абляцела вестка: горнапраходчая бригада салігорскіх шахцёраў пад кіраўніцтвам В. Арыстава на камбайне «ШБМ-2» прайшла за месяц 740 пагонных метраў горных выпрацовак. На днях у Салігорску горнапраходчая бригада В. Пінчука перакрала рэкорд бригады В. Арыстава. Гэты калектыў за месяц прайшоў 785 пагонных метраў горных выпрацовак.

◆ **ДЗЯРЖАЎНЫ ВІТВОРЧЫ КАМІТЭТ** па газавай прамысловасці прыняў рашэнне аб праектаванні і будаўніцтве

магістральнага газавода Тазайскае — Нарыльск. Гэта будзе самая пайночная ў свеце траса «блакітнага паліва». Дайжыня новага трубаправода — 640 кіламетраў. Большая частка яго пройдзе ў раёнах вечнай мерзлаты. Ён перасячэ таксама тундру, раку Енісей, шматлікія балоты і азёры. Будаўніцтва пачнецца ў 1965 годзе.

◆ **НА ЗАХОДНЕ-СІБІРСКІМ МЕТАЛУРГІЧНЫМ ЗАВОДЗЕ** (Новокузнецк) уступіла ў строй домна-гігант, аснашчана найвышай айчынай тэхнікай.

◆ **СЕМ КАМБАЙНАУ** вядуць бітву за хлеб на палях калгаса «Ленінец» Капыльскага раёна. Кожны дзень да ўбраных плошчаў прыбаўляецца 70—80 гектараў. Услед

за «стэпавымі караблямі» ідуць два стагакіды і чатыры трактары з валакушамі.

◆ **ВІНА-ГАРЭЛАЧНАЕ АБ'ЯДНАННЕ** «Крышталі» створана ва ўпраўленні харчовай прамысловасці Беларускага саўнаргаса. Цяпер у прамысловасці Беларускага эканамічнага раёна дзейнічае рад буйных вытворчых аб'яднанняў. Яны арганізаваны ў станкабудаўнічай, гадзіннікавай і абутковай прамысловасці.

◆ **НА БЯРОЗАУСКАЙ ДРЭС** пачалася зборка вузлоў чарговага блоку. Завяршаецца збудаванне фундаменту пад турбагенератар, які палескія энэргабудайнікі ўзялі абавязцельства ўвесці ў дзеянне датэрмінова.

◆ **ЧЭХАСЛАВАЦКІЯ**

ПАДАРОЖНІКІ Іржы Ганзелка і Міраслаў Зікмунд перасеклі паўднёвую граніцу Казахстана. Яны прабылі ў гэтай рэспубліцы каля трох тыдняў. Цяпер іх шлях ляжыць да «Кіргізкага мора» — самага прыгожага возера Ісык-Куль.

◆ **БУЙНЕЙШАЯ ПАДЗЕЙІ** у навуковым жыцці стаў VII Міжнародны кангрэс антрапалагічных і этнаграфічных навук, які адкрыўся ў Маскве і ў якім прымаюць удзел прадстаўнікі 55 краін.

◆ **ВЫПРАБАВАННІ ДЗВЮХ НАВІНАК ТЭХНІКІ** пачаліся на Магільскім заводзе меліярацыйных машын. Адзін арганізм прызначан для ачысткі асушальнай сеткі. Да гэтага часу ачыстка выконвалася ўручную або з дапамогай экскава-

НА ВАРЦЕ ЗДАРОУЯ

На Мінскім транктарным заводзе адкрылася аддзяленне паліклінікі № 9. Тут абсталяваны кабінеты для работ тэрапеўтаў, неўрапаталагаў, хірургаў, оталарынгалагаў, фізіятэрапеўтаў і спецыялістаў іншых профіляў. Непасрэдна на прадпрыемстве цяпер хворых будучь прымаць 27 урачоў. Есць фізіятэрапеўтычны кабінет, інгальтэрыя.

— Адкрыццё аддзялення паліклінікі ў цэгу прадпрыемства, — гаворыць галоўны ўрач медыка-санітарнай часткі завода М. А. Анціпава, — дазволіць значна палепшыць медыцынскае абслугоўванне транктараводцаў, яшчэ шырэй разгарнуць прафілактычную работу. Цяпер у пасёлку транктарабудаўнікоў працуе паліклініка, есць бальніца на 250 ложкаў.

тараў. «ДЭП-1,5 — так называецца дрэнажны ўкладчык пластмасавых труб — другая навінка. Гэта навіясная машына, якая працуе ў арганізацыі з трактарам. За змену яна можа ўкласти каля трох кіламетраў дрэнажнай трубы з вінніпласту.

◆ **ПЕРШАГА ВЕРАСНЯ** пачнецца занятыя ішчэ ў адной новай школе Клімавіч. Хуткімі тэмпамі завяршаецца яе будаўніцтва. Цяпер тут ідзе ўнутраная аддзелка класных пакояў, спартыўнай і актавай залаў, кабінетаў. Школа разлічана на 700 вучняў.

◆ **У БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАЙ ФІЛАРМОНІІ** пачаў свае гастролі ансамбль танца Гвінейскай Рэспублікі пад кіраўніцтвам Соха Мамадзі Махамед. Гэты таленавіты калектыў стварае сваё мастацтва на народных традыцыях.

Хроніка

АДКАЗЫ СТАРШЫНІ САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР М. С. ХРУШЧОВА НА ПЫТАННІ РЭДАКЦЫЙ ГАЗЕТ

«ПРАВДА» І «ИЗВЕСТИЯ»

(Пачатак на 1-й стар.)

бязкоў, з якіх лягчэй узліцца за вырашэнне гэтай важнейшай праблемы.

Пытанне. Як, на Вашу думку, можна было б замацаваць курс на разрадку міжнароднай напружанасці, які абазначыўся ў выніку заключэння Маскоўскага дагавору?

Адказ. Трэба, каб дзяржавы, не спыняючыся на дасягнутым, сканцэнтравалі ўвагу на іншых нявырашаных пытаннях, ад якіх у першую чаргу залежыць аздараўленне міжнароднага клімату. Перш за ўсё гутарка ідзе аб падвядзенні рысы пад мінулай вайной шляхам дасягнення германскага мірнага ўрэгулявання. Без гэтага цяжка падступіцца і да праблемы ўсеагульнага і поўнага разбраення, важнасць вырашэння якой прызнаецца літаральна ўсім. На чаргу дня паўстае таксама заключэнне міжнароднага пагаднення аб адмове дзяржаў ад ужывання сілы для вырашэння тэрытарыяльных спрэчак і пытанняў аб граніцах. Неабходна патушыць ачагі напружанасці, якія існуюць у

басейне Карыбскага мора, у Паўднёва-Усходняй Азіі, на Кіпры, на Аравійскім паўвостраве.

На мой погляд, год, што мінуў з дня заключэння Маскоўскага дагавору, узбагаціў міжнароднае жыццё новым вопытам: пры стварэнні некаторага запasu давер'я можна ісці далей да змякчэння міжнароднай напружанасці і дасягнення дамоўленасці ў розных галінах, прычым не толькі пры дапамозе заключэння афіцыйных пагадненняў, але і на аснове палітыкі «ўзаемнага прыкладу». Таму асабліва важна аберагаць гэты запас давер'я, не дапускаць, каб ён вычэрпваўся, а наадварот, усяляк умацоўваць і расшыраць яго.

Словам, трэба яшчэ многа папрацаваць, каб пазбавіцца ад міжнароднай напружанасці, і як належыць умацаваць усеагульны мір, дабротамі якога карысталіся б у аднолькавай ступені ўсе дзяржавы — вялікія і малыя, усе народы. На гэтай высакароднай ніве за Савецкім Саюзам, магу сказаць івэрда, справа не стане.

СУСВЕТНАЕ РЭХА

У публікуемых вышэй адказах Старшыні Савета Міністраў СССР таварыша М. С. Хрушчова на пытанні рэдакцый газет «Правда» і «Известия» дадзена глыбокая характарыстыка Маскоўскага дагавору аб спыненні ядзерных выпрабаванняў у трох сферах, гадавіну якога сусветная грамадскасць адзначыла 5 жніўня.

Год, які прайшоў пасля падпісання ў Маскве гэтага дагавору, паказаў, што ён парадыі сваё рэха, і, трэба сказаць, вельмі гучнае.

Перш за ўсё відавочна непасрэдна вынік заключэння дагавору: спынена забруджванне акаляючага чалавека асяроддзя, і асабліва паветра, якім ён дышае, шкоднымі радыеактыўнымі ападкамі. Калі б выпрабаванні ядзернай зброі ў атмасферы, пад вадой і ў касмічнай прасторы працягваліся з такой жа інтэнсіўнасцю, як і ў папярэднія гады, дык накапленне ў арганізме людзей, асабліва дзяцей, радыеактыўных рэчываў перавысіла б гранічна дапушчальны ўзровень. А да апошняга ж года лічыльнік Гейгера ўсё пакараў свае пастукванні, якія сігналізавалі аб павышэнні радыеактыўнасці. Цяпер агульная радыеактыўнасць выпадаючых ападкаў паменшылася ў сотні разоў.

На жаль, не існуе прыбора, які падобна лічыльніку Гейгера мог бы дакладна рэгістраваць ачышчэнне міжнароднай атмасферы ад міязмаў «халоднай вайны». Але для ўсіх відавочна, што пэўнае паляпшэнне міжнароднай абстаноўкі ў апошні час — гэта таксама рэха Маскоўскага дагавору. Праз год стала відавочным, што яго ўплыў на міжнародную абстаноўку ў цэлым, на напрамак думак і настрояў людзей далёка выйшаў за рамкі параграфу самога дагавору.

Маскоўскі дагавор — гэта першы міжнародны дагавор, які ў нейкай ступені тармазіць гонку ўзбраенняў і ўдзельнікамі якога сталі большыя дзяржавы з розным сацыяльным ладам і размешчаных на ўсіх кантынентах.

Калі за васемнаццаць пасляваенных год перагаворы на пытаннях, якія адносяцца да разбраення, ні разу не ўвянчаліся канкрэтным вынікам, дык за адзін год дзеяння Маскоўскага дагавору аказалася магчымым прадпрыняць другі і трэці крокі па шляху стрымлівання ядзерных узбраенняў. Паміж урадамі СССР і ЗША была дасягнута дагаворанасць, змацаваная рэзалюцыяй XVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, аб нявывадзе на арбіту аб'ектаў з ядзернай зброяй на борце. Вяскоў 1964 г. урады СССР,

ЗША і Англіі, якія з'яўляюцца першапачатковымі ўдзельнікамі Маскоўскага дагавору, прынялі паралельныя меры да скарачэння вытворчасці расшчэпляючыхся матэрыялаў для ваенных мэт.

Аздараўленчы ўплыў дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў трох сферах на міжнароднае жыццё ніяк не азначае, што з моманту яго падпісання міжнародныя падзеі развіваліся заўсёды дабратворна. Такія факты, як распачаты эксперымент з эсмінцам-ракетаносцамі «Бідл», які павінен пракласці кильватэр шматбаковым ядзерным сілам НАТО, або рашэнне ўрада ЗША аб расшырэнні аб'ёму інфармацыі па ядзерных пытаннях, якую перадавалі іншым краінам НАТО, у тым ліку Заходняй Германіі, сведчаць аб тым, што працяваюць дзейнічаць тэндэнцыі, якія ідуць у напрамку, супрацьлеглым Маскоўскаму дагавору.

У Маскоўскага дагавору, у таго палітычнага курса ў міжнародных справах, які ён адлюстроўвае, няма ярых праціўнікаў.

Толькі нядаўна пацвердзіў свой намер стварыць «уласную ядзерную сілу» французскі ўрад. Дзеля справядлівасці трэба, аднак, адзначыць, што, не зрабіўшыся ўдзельнікам дагавору аб спыненні ядзерных выпрабаванняў, ён не спрабуе зганьбіць гэты дагавор. Што ж датычыцца кіраўнікоў КНР, дык, адышоўшы ад сумеснай лініі міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, яны абрушваюць на гэты дагавор патокі дэмагагічных абвінавачванняў і хлусні. Але аракулы з Пекіна, што абвешчваюць вяршыняй палітычнай мудрасці такія ўстаноўкі, як «усё або нічога», «чым горш, тым лепш», сваімі выступленнямі супраць забароны выпрабаванняў ядзернай зброі толькі яшчэ раз дэманструюць знявагу да кроўных інтарэсаў народаў.

Маскоўскі дагавор — гэта не дакумент, які пачынае пакрывацца пылам у архівах адпаведных замежных ведамстваў, а аб'ект неспіхаючай барацьбы палітычных страстей, жывая справа сённяшняга дня, якая патрабуе свайго працягу ў новых канкрэтных ажыццяўленнях на цяжкім цяжкім, але высакародным шляху разрады міжнароднай напружанасці.

К. ЛАУРОУ.

Мінск сёння: (Здымак зроблен з верталёта).

Фота Ул. Лупейкі.

ЗДЗЕЙСНІЛІСЯ

ПІСЬМО ЗЕМЛЯКАМ

Дзень добры, даражыя сучаснікі!
Прачытай я ў газеце «Голас Радзімы» некалькі нашых пісьмаў. Мне зразумелы і ваш сум на родным кутку, і ваша жаданне ведаць усю праду пра родных, блізкіх, знаёмых. Вос я і вырашыў напісаць гэтае пісьмо.

Спачатку аб сабе. Нарадзіўся я ў вёсцы Баравы Іўеўскага раёна ў 1928 годзе. У 1939 годзе, калі наша Заходняя Беларусь з дапамогай усходніх братоў вызвалілася з-пад прыгнёту польскіх паноў, мне было 11 гадоў. Таму памятаю, як жылі сяляне-беларусы на «крэсах усходніх», магу параўнаць былое жыццё хлебарабаў з сучасным.

Пры панскай Польшчы ў нашай вёсцы была пачатковая школа, у якой дзеці вучылі польскія літары, каб напісаць сваё прозвішча. Аб сямігадовай школе, не гаворачы ўжо аб гімназіі, мы і марыць не маглі. А зараз у нашай вёсцы сярэдняя школа. Многія яе выхаванцы атрымалі вышэйшую адукацыю. Я, напрыклад, набыў дзве спецыяльнасці — журналіста і агранома. Працюю ў нашай раённай газеце літаратурным супрацоўнікам аддзела сельскай гаспадаркі. Як бачыце, абедзве спецыяльнасці мне спатрэбіліся.

З дома майго суседа Аляксандра Канстанцінавіча Варыб'я выйшлі два спецыялісты з сярэдняй адукацыяй. Яго сын Мікалай працуе настаўнікам Мала-Барайскай школы Іўеўскага раёна. Дачка Ганна — заатэхнік у Мядзельскім раёне. Другая яго дачка Ніна працуе ў мясцовым калгасе «Зара».

Вера Канстанцінаўна Папроцкая (дзявочае прозвішча Свідла) стала настаўніцай. Хлебарабы выбралі яе намеснікам старшынні калгаса.

Уладзімір Мікалаевіч Мешчанін — старшыня Телюкінскага сельсавета, у склад якога ўваходзіць і калгас «Зара». Дарчы, бацька Валодзі быў солтысам і пры польскіх панах, і пры нямецкіх фашыстах. Але ў нас, у СССР, сын за бацьку не адказвае.

Уладзімір Аляксандравіч Свёкла ў час нямецкай акупацыі вучыўся ў Навагрудскай настаўніцкай семінарыі. Разам з ім вучыўся Яўген Аляксандравіч Лебедзь. Жэня падаўся агітацый беларускіх нацыяналістаў і збег з роднай зямлі. А яго бацька Аляксандр Пятровіч Лебедзь застаўся дома. Зараз Аляксандр Пятровіч працуе настаўнікам у Барайскай сярэдняй школе. Аляксандр Пятровіч — адзін з лепшых настаўнікаў у нашым раёне.

Ул. А. Свёкла не пакінуў Радзіму. Нядаўна ён скончыў політэхнічны інстытут і зараз марыць паступіць у аспірантуру, хоча стаць вучоным.

ВЫСОКІЯ НАМАЛОТЫ

Па зярнятку збіралі мінулай восенню калгасы і саўгасы Алма-Ацінскай вобласці насенне цудоўнай пшаніцы «бязвостая-1». Спадзяваліся: будучым летам гэта навінка збожжавых палеў парадуе багатым ураджаем. Надзеі апраўдаліся!

Цяпер заканчвае ўборку адна з буйных гаспадарак Эмбекшы-Казахскага вытворчага ўпраўлення — саўгас «Джанашарекі». З кожнага з 1500 гектараў, засеяных пшаніцай старых гатункаў, тут намаляваюць па 31—32 цэнтнеры збожжа. Зразумела, 180-пудоўны ўраджай дастаўляе людзям вялікую радасць. Але самым каштоўным аказаўся 200-гектарны ўчастак, засеяны «бязвостая-1». Тут сярэдні намалот складае 50 цэнтнераў з гектара.

Лепшая ткачыха Мінскага тонкасукоўнага камбіната
Алена Лазарэнка.
Фота А. Сасіноўскага.

400 НОВЫХ МАДЭЛЕЙ СТАНКОЎ

Звыш чатырохсот новых мадэлей станкоў спраектавалі з пачатку сямігодкі канструктары Віцебскага СКБ-13. Большасць з іх выраблены і адпраўлены заказчыку. Новыя

станкі вызначаюцца больш выскім тэхнічным узроўнем. Многія з іх маюць значна меншую вагу, чым старыя мадэлі, могуць убудовацца ў аўтаматычныя лініі. Высокую ацэнку спецыялістаў атрымалі

бясцэнтраваліфавальны станок асабліва высокай дакладнасці. Добра зарэкаме і давалі сябе аўтаматы мадэлі «ВС-200» для фрэзервання зубчастых колаў дыяметрам ад 65 да 320 міліметраў.

СПАДЗЯВАННІ

Многа розных спецыялістаў выйшла з нашай вёскі, а яшчэ больш з нашага калгаса. Пра ўсіх нават цяжка расказаць.

Мары нашых хлебарабаў збываюцца, як у казцы. Памятаю, ў 1939 годзе, калі людзі выбіралі сваіх пасланцоў на Народны Сход у Беласток, на ўсіх вёсках праходзілі перадвыбарчыя сходы. У нас балаціраваўся селянін-батрак з вёскі Мікалаева (гэта два кіламетры ад нашай вёскі) Іван Мікалаевіч Пятрухін. На сходзе выбаршчыкі давалі яму наказ. Першае — гэта ўз'яднацца з Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікай. А далей:

— Пятрухін, запішы; каб сямігадовую школу ў нас адкрылі і дзяцей на роднай мове вучылі.

— Каб у вёсцы клуб адкрылі.

— Каб на Нёмане электрастанцыю пабудавалі.

— Каб фельчара нам прыслалі.

— Каб трактар хоць паказалі.

— Каб калгас арганізавалі...

На той час гэта былі дэбрэжкі мары. Электрычнасць! Газавыя лямпы мы не мелі. Клуб з бібліятэкай! Ды ў нас лічаныя людзі чытаць умелі на складах. Фельчара мець у «младзеджым кутку»! Пры панскай Польшчы адзін фельчар і адзін урач быў на ўвесь Гіейскі раён.

Савецкая ўлада, якой беларускі селянін даверыў свой лёс, здзейсніла ўсе спадзьяванні простага люду. Не сямігадовая, а сярэдня школа зараз працуе ў Бараве. Ёсць клуб, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт (мяркуецца пабудаванне сельскую ўчастковую бальніцу), працуе вялікі магазін. Вёска радыёфікавана. У сельсаветах паявіліся новыя спецыялісты: эканаміст Іван Галіца, заатэхнік Людміла Чакавая, аграном Іван Куляшэўскі. Вырас уласны машына-трактарны парк, барайскія сцяны сталі трактарыстамі, камбайнерамі, шафёрамі.

Пасля вайны стварыўся буйны калгас. Грамадская гаспадарка мацнее з кожным годам. А гэта вядзе да росту дабрабыту калгаснікаў. Сёння нашу вёску не пазнаць. Усе хлебарабы пабудавалі дабrotныя дамы. Народ даўно забыў, што такое зрэбніна, плаценка, шарчак, лапці. На вечарыні дзяўчаты хоць і хадзіць у шаўковых сукенках, лакаваных туфлях.

Культурна праводзяць свой адпачынак хлебарабы. Два—тры разы ў тыдзень у клубе дэманструюцца новыя кінафільмы. Працуе свой калектыў мастацкай самадзейнасці. Барайскі хор ўзнагароджан Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Як бачыце, жывём мы добра. Факты, якія я прывёў, гавораць самі за сябе.

А. ЛЕБЕДЗЬ.

Пры Мінскім палацы піянераў працуе гурток цымбалістаў.

На здымку: кіраўнік гуртка цымбалістаў Л. А. Самарадава (злева) праводзіць заняткі.

Фота І. Змітровіча.

РАБОЧЫЯ СПРАЎЛЯЮЦЬ НА ВАСЕЛЛІ

Растуць і прыгажэюць Баранавічы. Нядаўна 48 сем'яў справілі на Васеллі ў шматпавярховым доме па вуліцы Камсамольскай. У новым мікрараёне на паўднёвай ускраіне горада зладзены ў эксплуатацыю пяціпавярховы дом. Кватэры з усімі выгодамі тут атрымалі рабочыя завода аўтамабільных агрэгатаў, абутковай і швейнай фабрык.

Расце сетка кінаўстановак

ПІНСК. Кіно трывала ўвайшло ў быт працаўнікоў раёна. Цяпер тут працуе 77 кінаўстановак, у тым ліку 45 стаяцкіх кінаўстановак. Да канца года ў вёсках Кончыцы, Ладараж, Крыўчыцы, Валішча, Куляшэўскі ў строй дзеючых увайдзе яшчэ 5 стаяцкіх кінаўстановак.

ПА ТУРЫСЦКІХ СЦЕЖКАХ

Цікава праводзяць летнія каникулы вучні Шпілаўскай васьмігадовай школы. Нядаўна яны пабывалі ў турысцкім паходзе па месцах партызанскіх баёў. Рэзультаты наведвалі востраў Зыслаў, Чырвоны вазера, Падарэссе, прайшлі ўздоўж ракі Арэсы 30 кіламетраў.

І. ШАПЛЯКА.

Любанскі раён.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

«108 мільёнаў навасёлаў» — так называецца сёння наша перадавая статья, якая расказвае аб аб'ёме і тэмпах жылішняга строітельства в СССР. За последние десять лет в городах и поселках Советского Союза построено 17 миллионов квартир и 6 миллионов домов в деревнях. Новые квартиры получила почти половина населения нашей страны. В жилищное строительство за это время вложено 65 миллиардов рублей, но, несмотря на такие затраты, государство не увеличило квартирную плату.

Сегодня мы публикуем ответ председателя Совета Министров СССР Н. С. Хрущева на вопросы редакций газет «Правда» и «Известия» (1—2 стр.). В них дается глубокая характеристика Московского договора о прекращении ядерных испытаний в трех сферах, годовщину которого отмечала 5 августа мировая общественность. Непосредственный результат этого договора, породившего всемирное эхо, уже очевиден: прекращено загрязнение окружающей человека среды вредными радиоактивными осадками. Кроме того, это первый международный договор, который в какой-то мере тормозит гонку вооружений и участниками которого стали более ста государств с разным социальным строем.

Недавно Указом Президиума Верховного Совета БССР деревня Блудин на Полесье пе-

реименована в Надеждино в честь ее уроженки Надежды Денисович, расстрелянной в 1942 году немецко-фашистскими захватчиками. О боевой деятельности героини, которая возглавляла в Блудине молодежную подпольную группу, а затем была комиссаром партизанского отряда, рассказывает корреспонденция «У имя адважнай партызанкі» (стр. 3). «Игнатава падарожжа» (стр. 4—5) — под таким заголовком мы печатаем письмо нашего земляка из Англии М. Райцева. В позапрошлом году Райцев сам пережил волнующее путешествие по родным местам (его впечатления были опубликованы в нашей газете).

На этот раз Райцев рассказывает о поездке на Родину своего друга Игната Романовича Щербачевича. Щербачевич побывал в родной деревне Ведерники у брата, в деревне Першая у сестры, поселке Березинском у племянника, в Молодечно и в Минске. Везде он видел хорошую жизнь на обновленной земле, достаток в домах, гостеприимство советских людей. Его поразили массивы осушенных болот, на которых растут теперь пшеница, конопля и овощи; мощные машины, заменившие тяжелый труд хлебоборова. «Я хочу пожелать, — говорит Щербачевич, — чтобы мир на земле был прочен, чтобы люди ездил друг к другу в гости и узнавали, как обстоят дела на самом деле, а мень-

ше слушали лживой пропаганды. Особенно советоваал бы последнее землякам на чужбине. А пока что поверьте мне, Игнату Щербачевичу: жизнь в нашей родной Белоруссии совсем не такая, какой ее рисуют в националистических изданиях. Хорошие хозяева теперь там, на нашей Отчизне».

Уже больше недели отдыхают в пионерском лагере «Крыжовка» дети наших соотечественников из Франции и Бельгии. Репортаж «Знаёмства з беларускай сталіцай» (стр. 4) рассказывает об их экскурсиях по Минску, о посещении кондитерской фабрики «Коммунарка» и музея Великой Отечественной войны. «Мы все, ребята из Бельгии и Франции, счастливы, что имеем возможность целый месяц пробыть в советском пионерском лагере. Мы также рады, что побывали в музее Отечественной войны, где увидели, как героически сражался белорусский народ против фашистов», — так написал от имени своих друзей Франсуа Снойс в книге отзывов музея.

«Лёс чалавека — лёс народа» (стр. 6) — это статья об одном из старейших и талантливейших коллективов республики — коллективе Витебского драматического театра имени Якуба Коласа, театра крылатой и острой режиссерской мысли, слаженности ан-

самбля. В его творческой биографии — «В пуцах Полесья» Я. Коласа, «Гибель волка» Э. Самуйленка, «Разлом» Б. Лаврентова, «Нестерка» В. Вольского, «Человек с ружьем» Н. Погодина... Репертуар — лицо театра. У колосовцев нет случайных пьес, они ведут свою, традиционную идейно-философскую тему: судьба человека — судьба народа.

Предательское прошлое Василия Бокшица — выродка из деревни Лопачев Брод — рассказывает статья «Бандит у чорным мундзіры» (стр. 6). Бывший командир полицейского взвода, участник многих карательных экспедиций на Любанщине, Василий Бокшиц живет теперь в Австралии и прикидывается невинной овцой. Ему не место среди честных людей!

«Шчасця табе, Таня!» (стр. 8) — так называется репортаж об одном из самых счастливых дней в жизни семьи ремигрантов Бутевичей — дне Таниной свадьбы. Таня Бутевич вернулась с матерью из Франции сразу же после войны. Отец ее погиб там во время аварии на шахте. Родная земля ласково встретила скитальцев. Сейчас Таня — студентка Белорусского политехнического института. В этом году она и ее муж получают дипломы инженеро-строителей.

Комплекс будынкаў інстытута матэматыкі, ядзернай фізікі, аўтаматыкі і электраметрыі, геалогіі і геафізікі ў акадэмічным г-

радку Сібірскага аддзялення Акадэміі навук СССР у Новасібірску.

Фота В. Ляшчынскага.

У ІМЯ АДВАЖНАЙ ПАРТЫЗАНКІ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР 320 вёскам рэспублікі дадзены новыя назвы. Яны адпавядаюць сённяшнім дням і вялікім пераўтварэнням, якія адбыліся на беларускай зямлі пры Савецкай уладзе. Аб адной з такіх вёсак і ідзе гаворка ў гэтым артыкуле.

Ёсць на Полессі невялікая вёска Блудзін. На ўскраіне яе, на ўзлесі густой зялёчай дубровы, некалі стаяў дом калгасніка Мікалая Дзенісовіча, дзе і жыла Надзя. Цяпер на гэтым месцы гнецца пад ветрам старая галінастая груша, ды непадалёку выраста пасаджаная чыёйсды клепатлівай рукой серабрыстыя таполя.

...Калі пачалася вайна, Надзя, 19-гадовую настаўніцу, прынялі кандыдатам у члены партыі. Яна прасілася на фронт. Але ёй адмовілі і разам з групай камуністаў прапанавалі застацца для барацьбы ў тыле ворага. У вёсцы, дзе яна жыла, была створана партызанская база.

Але неўзабаве здарылася так, што частка падпольшчыкаў пайшла за лінію фронту, другія накіраваліся ў лясны Акіябрскага і Парыцкага раёнаў, дзе ўжо дзейнічалі партызаны.

Там Надзя наладзіла сувязь з Паўлам Антонавічам Кашаваравым, які таксама застаўся тут для падпольнай работы. Разам з ім Надзя змагла стварыць баявую групу моладзі. У яе ўвайшлі Міра Буракова, пляменніца Надзі,

Паша Брухашка, Тацыяна Бабок, Наташа Вазкевіч. На адной з нарад камсамольцы вырашылі здабыць зброю. Праз Наташу Вазкевіч яны наладзілі сувязь з камсамольскай арганізацыяй, якая дзейнічала ў Калінкавічах. Калінкавіцкія падпольшчыкі Сёня Шаўчэнка, Косця Ярмалаў даставілі некалькі пісталетаў, гранат, патроны і перадалі іх Наташы.

У той час па чыгуныцы Калінкавічы — Жлобін часта ішлі на Усход варожыя эшплены з тэхнікай і жывой сілай. «Трэба перашкодзіць ім», — вырашылі камсамольцы. Правесці гэтую аперацыю даручылі Федю Рубову з Халадніцкай групы. Ён нацягаў пад драўляны мост сена і дочку падпаліў яго. Чыгунка была выведзена са строю.

Вясной 1942 года падпольшчыкі перайшлі ў лес. Камандзірам атрада прызначылі Міхаіла Кашаварава, а абавязкі камісара выконвала Надзя.

— Пазнаёмілася я з Надзёй у кастрычніку 1941 года. — расказвае я сяброўка Наталля Вазкевіч. — Партызанскі рух у той час толькі развіваўся. Галоўнай нашай задачай было арганізаваць вакол сябе людзей, адных Радзіме, здабываць зброю. Трохі пазней, калі здабылі радыёпрыёмнік, мы пачалі перапісваць зводкі Саўінфармбюро і расклеіваць іх у паселеных пунктах раёна. Некалькі лі-

стовак наклеілі нават на дэмах паліцэйскіх.

З надыходам вясны партызаны актывізавалі свае дзеянні. Фашысты выбіліся з сіл, шукаючы партызан, але ўсе іх намаганні былі дарэзнымі. І вось іменна тады яны распрацавалі каварны план.

Летам 1942 года да дома партызана Савіцкага ў вёсцы Блудзін падышла дзяўчына. У размове яна выдала сябе за савецкую дэсантніцу, якая адсталала ад сваіх таварышаў, і папрасіла дапамагчы ёй адшукаць партызан. Як стала вядома пазней, дзяўчына аказалася здрадніцай. Яна падала сігнал фашыстам, якія знаходзіліся ў лесе, і тыя акружылі дамы Савіцкага і Дзенісовіч, Гітлераўцы арыштавалі сястру Савіцкага, Надзё, яе пляменніцу Міру.

Два тыдні патрыэтаў катавалі ў Васілевіцкім гетапа. Надзя нічога не сказала і загінула, як гераіня.

Маленькі партызанскі атрад, у арганізацыі якога яна прымала ўдзел, пазней вырас у партызанскую брыгаду. Надзежда Дзенісовіч пасмяротна была ўзнагароджана ордэнам Чырвонай Зоркі.

Нядаўна Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР вёска Блудзін, дзе нарадзілася Надзежда Дзенісовіч, перайменавана і названа яе імем — Надзеждзіна.

У.А. СМОЛЯР.

IN THE SUMMER OF 1963 A DELEGATION OF THE FIRE BRIGADES UNION LED BY THE GENERAL SECRETARY, JOHN HORNER, VISITED THE SOVIET UNION. ALL THE MEMBERS WERE SERVING FIREMEN. THIS ARTICLE IS BY ONE OF THEM, BERNARD GUNTER, VICE-PRESIDENT OF THE UNION.

Гэты артыкул быў надрукаваны ў часопісе ў Брытаніі-Саваецкай дружбы, у рэдакцыю «Голас Радзімы» яго даслала місіс Зельна Хол-Асманова, якая жыла ў Лондане. Прапануючы гэты артыкул увазе Прапануючы гэты артыкул увазе нашых юных чытачоў, якія не ведаюць беларускай мовы.

The job of the fireman is the same the world over. The basic task remains identical — the saving of life and the protection of property. In this respect the Soviet fireman is no different from his British counterpart.

ment at great speed and extinguished the fire in a matter of minutes.

When firemen speak to firemen they speak an international language which is understood by all.

Thus the task of the F.B.U. delegation was made easy.

The general organisation of the Soviet Fire Service was impressive, with Fire Prevention playing a key role in keeping calls down to a minimum.

The U.S.S.R. Voluntary Firemen's Society gives massive support to the comparatively small regular service.

To really appreciate the enormous extent of this additional support for the professional brigades, it is interesting to note that in the Republic of Russia there were 2,1 million volunteers in the Ukraine there were 4,1 million while in the city of Moscow there were over 7,000.

The total number of professional firemen employed in the U. S. S. R. is 60,000, yet fire losses are the lowest in the world, while in Britain in a single year fire losses were an all-time record of over 60 million.

It is clear that the Soviet Government, and the people themselves, attach great importance to the Fire Service, and particularly to the enforcement of fire prevention measures.

PREVENTION Each factory and farm has its volunteer brigade, and even the children are trained in Fire Prevention and actual fire-fighting.

At a summer camp visited by the delegation the youngsters put on a remarkable display.

A small wooden hut was set alight and two crews of young people, all under the age of fourteen, extinguished the fire.

Their appliance was a jeep, fitted with a light fire pump. The crew worked from a hydrant, they connected the equip-

ment at great speed and extinguished the fire in a matter of minutes.

Considering their extreme youth the performance was of considerable merit and impressed every member of the British delegation.

The only adults engaged in the operation were the drivers of the appliances, who, apart from driving to the incident, took no part in the actual firefighting.

Facilities at all the stations were good and it was obvious that the welfare of the personnel is given a high place in the design of the stations.

The rest rooms were comfortable and spotlessly clean, as indeed were the entire station premises.

The study rooms were good, a first class library was well stocked with technical books and Service periodicals.

Sectional equipment, including fire pumps, extinguishers and specialised equipment were aids to study. In addition to these items there was a profusion of diagrams and charts on display with special emphasis on the needs of Fire Prevention.

DUTY SYSTEM The system of duty in the Soviet Fire Service is a 40-hour week, based on a 24-hour tour of duty.

Our delegation expressed the view that their method of working was outdated. We explained that our own union's policy was to cut down on long periods of duty, and that our aim was to do away with any system that entailed spending 24 hours on continuous duty.

The Soviet firemen replied that the duty system was theirs by choice, this was the wish of the majority and they were quite happy to continue this working arrangement.

The uniform of the Soviet Fire Service in the opinion of the Fire Brigades Union delegation was not comparable to that of the British Fire Service.

It is made of close woven hard material, very durable and tough, and no doubt suitable for their extremely hard winter, but in our opinion lacking in both design and quality.

The firewomen's uniform is made of good material, but again in the view of our delegation it was lacking in design and cut, and not as good as that worn by the women of the British Fire Service.

WAGES Finally a word on wages. The wage of the Soviet fireman is 60 roubles a month, but an examination of wage rates shows the professional firefighter in Russia as one of the lower paid workers.

The following brief index sets out some of the scales: Bricklayers, 80 to 90 roubles per month

Electricians, 150 to 200 roubles per month

Police-men, 80 roubles per month

Tram-drivers, 70 roubles per month

Shop Assistants, 60 roubles per month plus sales bonus

Teachers, 85 roubles per month plus 5 per cent after 5 years

Hotel Waiters, 50 roubles per month

The Soviet firemen informed us that there were going to be improvements in their wage rates, the figure was to rise to between 110 and 120 roubles by 1965. This is budgeted for and we are confident that their target will be achieved.

They are a fine body of men doing a difficult job and all British firefighters wish them well.

We expressed our desire for peace and friendship, it was a privilege to meet them.

Only by a continuation of such visits and meetings can the bonds of friendship grow.

May there be many more in the years that lie ahead.

Дзеці нашых землякоў на бацькоўскай зямлі

ПЕРШАЕ ЗНАЁМСТВА З БЕЛАРУСКАЙ СТАЛІЦАЙ

Ужо больш трыццаць гадоў у Крыжоўцы дзеці з Францыі і Бельгіі. У іх цяпер тут многа сяброў, яны адпачываюць і папраўляюцца. А калі прывязджаюць у лагер, яшчэ далей вiтаюць на нашай мове: «Добры дзень!» І дзячынкі, і хлопчыкі паспелі пабыць дзяржурнамі. На кухні часцілі бульбу, дапамагалі гатаваць абед, накрывалі на сталы. Яны ахвотна аб гэтым разказваюць, гавораць, што работа ім спадабалася.

Зараз у лагеры рыхтуюцца да канцэрта дружбы. Гасці прымаюць самы актыўны танцавальны чытаць вершы. Амаль усе бельгійцы добра ведаюць песню «Пусть всегда будет солнце», французцы не адстаюць ад іх. Едуць у экскурсію ў Мінск, яны задарма співаюць і «Калінку-малінку».

Першая паездка ў Мінск была прысвечана знаёмству з беларускай сталіцай. Дзеці многа чулі, чыталі, ім разказвалі бацькі і выхаванцы аб гэтым горадзе. Паездкі чакалі з нецярпеннем. Агляда горада падчас у Прывакзальнай плошчы, дзве высокія вежы на якой утвараюць сімвалічныя вароты нашага горада. Калісьці тут былі толькі руіны. А цяпер перад дзецьмі новы горад, цудоўны, зялёны і малады. У адным з парку ўстаноўлены помнік беларускаму інжынер-герою Марату Казею. Аб ім дзецім разказвае Ларыса, старшая піянерка гэтага лагера.

Дзень другога жніўня падобна запамінаўся нашым гасцям. У дванадцатую гадзіну ў лагеры была ўрачыстая лінейка, прысвечаная адкрыццю трыццяці змены. Надвор'е ў гэты дзень было дажджлівае, але ў час правядзення лінейкі выглянула сонейка. Пад гукі горня выносяць сцяг. Важытыя атрылі лагера аб'яву адкрыццю трыццяці змены ў Францыі, і прапануе прыняць іх у піянерскія Беларускія дзеці завязваюць сваім новым сябрам піянерскія галштыкі. На тварах рэбят горадзіць. Мабыць, многія з іх стануць сапраўднымі піянерамі і будуць даражыць галштыкам.

Наступная экскурсія, якую зрабілі дзеці з Бельгіі і Францыі, — Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Ім разказалі аб першых асабна цярпеліх дзень вайны, аб бясспрыкладных мужнасці савецкага народа. Многія ўпершыню пачулі аб звестках гітлераўцаў на беларускай зямлі, аб многіх тысячках забітых, замучаных і вывеззеных у фашыскае рабства людзей.

Раіса Федараўна Дземчанка ўбачыла на стэндзе значкі, якія гітлераўцы прышпывалі сваім ахвярам у канцэнтрацыйных лагерах. Яны напомянілі ёй аб тым, што і яе, тады васьмідзяцігоднюю дзяўчынку, вывезлі ў Германію, прышпілілі значок коз'я і пабавілі ўсіх чалавечых правоў. Гэты значок у яе ёсць і цяпер. Яна яго захоўвае як горкую памяць аб жудасных днях, праведзеных у няволі.

Марата Казею дзеці называюць адразу, аб ім яны ўжо слухалі, як аб старым знаёмым. Яны дэдаваліся і аб абласных падполныхках, і аб іншых беларускіх піянерах, якія змагаліся з захоннікамі.

У гэты дзень у нашых дзесях побач з беларусамі змагаліся чэхі, палкі, французы, Дружба, народжаная ў гады вайны, працягваецца і цяпер. У гэтым годзе на святкаванні дванадцятгоддзя вызвалення БССР ад нямецка-фашысцкіх захоннікаў у Мінск прывязджалі гасці з розных краін, сярод іх былі французы, якія змагаліся з фашыстамі на нашай зямлі.

Пакідаючы музей, дзеці ў кніжцы падгукі напісалі свае ўражанні аб усім, што бачылі. «Наведальшы музей, пазнаёміўшыся з яго эканатамі, я быў здзіўлены тым, з якой мужнасцю і любоўю да Радзімы вялікі савецкі народ абараняў і вызваляў свае гарады і вёскі ад нямецка-фашысцкіх захоннікаў. Нам, бельгійскім і французскім піянерам, было вельмі цікава ў музей».

Франсуа Віяле з горада Авіньён. Хлопчык з Бельгіі Франсуа Сноіс напісаў: «Мы ўсе, рэбяткі з Бельгіі і Францыі, шчаслівыя, што маем магчымасць узды месяць правіць у савецкім піянерскім лагерах. Мы таксама рады, што пабывалі ў музеі Вялікай Айчыннай вайны, дзе ўбачылі, як гераічна змагаўся беларускі народ супраць фашыстаў».

Вялікую радасць даставіла дзесям паездка на мінскую канцэртную фабрыку «Камунарка». Цукеркі ж аднолькава любіць усе рэбяткі. Таму ім так цікава было паглядзець, як яны робяцца. А нічога прыемнай — пачаставана.

Літаніна Сяргееўна Фядзенчанка, інжынер-тэхнолаг фабрыкі, прывяла дзецей у карамельны цэх. (Шакаладны, на жаль, зараз перабалтэўваецца на рамантэўска). У вялікіх катлах варыць начынку — фруктовую, малочную, шакаладную. Асобна варыць цукерачную абалонку. Усе астатняе рэбяткі ў асноўным аўтаматы. У рознакаляровыя паперкі цукеркі таксама заварачваюць аўтаматы. За суткі адзін карамельны цэх выпускае 50 тон карамелі, а ўся фабрыка 100 тон. У адным цэху робяцца цукеркі 86 наваў, а на ўсёй фабрыцы больш 160.

ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Французскія, бельгійскія і савецкія рэбяткі на плошчы Перамогі ў Мінску ля вечнага агню. 2. Дзеці сфатаграфавалі ў піянерскім парку каля помніка Марату Казею. 3. Дырктар фабрыкі «Камунарка» чытае гасцям цукеркамі. 4. Цяпер бельгійскія і французскія дзеці таксама піянеры.

СВАІМІ РУКАМІ

Паважанае рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» многіх савецкіх кніг, прысланых вамі, я ўвясціў у народныя месціцы на беларускай мове і дадаў сваё жывіце за іхчасце народа.

Чытаючы кнігі, і дэспінаў сваё бяжучае Бацька мой зацікаў ад рук польскіх падпаліцаў. Мне даводзілася паслыць нахскі кароў. У гэтым і пафраздзеты. Білі, але плакаць не давалі.

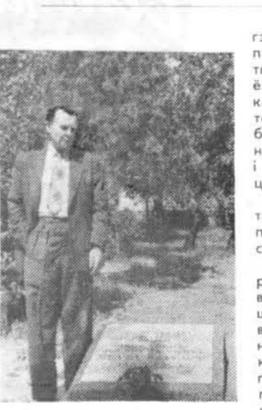
Цяпер на майя Радзіме зусім іншае жыццё. Акаж глядзіце на савецкі народ, які сапраўды жага жыцця.

Англія.

ПРАЗ ДВАЦЦАЦЬ ГОД...

Сонца афарбавала ваду ў рацэ Сха ў барвовы колер, прычым на беразе ім. Шыняны. Толькі ледзь чуцьна ледзяная нетаронкая гарошка людзей, якія размясцілі на лясніне скавантай травы. Так праз дваццаць год сустраціліся выхаванцы дзіцячага дома № 1.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

І. Шчэрбачэвіч на месцы, дзе будзе закладзены помнік Якубу Коласу.

гэтым чалавечу крыльце, ён паляцеў бы на Радзіму ў гэты ж момант. Але паколькі ён крылья не меў, расшыў выкарыстаць самалёт. Даражыце яму каштавала, але хто будзе глядзець на цану, калі не бачыць палетак сваіх родных і дуброў зялёных больш чвэрці стагоддзя?

Праводзілі мы нашага Ігната Раманавіча ў нядрэлю, і паляцеў ён з Лондана ў Маскву. Усе менш рэбяткі тут пракоўаў у коле «замагару» за вызваленне, але такі знаёмства зусім іншай, чым да паездкі на Беларусь. Праўду казаў Аляксандр Іванавіч. Загарэў наш Ігнат, здароўя набраўся.

ІГНАТАВІЧ ПАДАРОЖЖА

Коротка і ясна. Бо Аляксандр ведае, што расцягаць будзе мяне сустрэкаць. Накінуў пару слоў — гуд бай альбо кідай другі шылінг, калі хочаш далей скажаць што-небудзь, ну і ясна, калі ёсць другі шылінг.

У наступную суботу мы паехалі ў Брэдфорд, каб пабачыць Ігната і пацукі пра яго прыгоды за апошнія трыццаць гадоў. Спаткалі мы яго на вуліцы. Ішоў ён бадзёрай паходкай, зусім іншай, чым да паездкі на Беларусь. Праўду казаў Аляксандр Іванавіч. Загарэў наш Ігнат, здароўя набраўся.

зварнуў на іх увагі, бо не спадзеваўся, што хто-небудзь будзе мяне сустрэкаць. Накінуў пару слоў — гуд бай альбо кідай другі шылінг, калі хочаш далей скажаць што-небудзь, ну і ясна, калі ёсць другі шылінг.

— Ну, давай, Ігнат, разказвай. Як там? Што там? — кажу я.

Калі я існа. Бо Аляксандр ведае, што расцягаць будзе мяне сустрэкаць. Накінуў пару слоў — гуд бай альбо кідай другі шылінг, калі хочаш далей скажаць што-небудзь, ну і ясна, калі ёсць другі шылінг.

— Пачакайце ж, хоць у хату зойдзем, — кажа Ігнат Раманавіч.

не будзе. Трэба як найхутчэй ліквідаваць гэты кантраст у колеры скуры. Трэба загарэць. Пагасцілі ў сястры гадзіны з тры — і ў Вядзёрнікі, у маю родную вёску.

— Эх ты, брат Ігнат, ты ўжо есці і піць разучыўся.

памятаю яго з тых часоў, стаў шумлівым горадам. Будуюцца ўсюды. Вельмі мне спадабалася, як іх там называюць, мікраараёны. Там школы і бальніцы, дзіцячыя сады і яслі, магазіны і майстарыні.

— Я і ёсць рэдактар.

жывуць там. Хазацілі па магазінах, парках, пляцах. Зайшоў у Дом дружбы, каб наведзець рэдакцыю «Голас Радзімы». Іду па калідоры, бачу, чалавек толькі выйшаў з кабінета. Я да яго. Каву, што мне хацеўся б бачыць рэдактара «Голас Радзімы».

— Я і ёсць рэдактар.

наперадзе трактара, бярэ лён, выравае яго з глебы і складавае роўнымі радкамі.

— Я і ёсць рэдактар.

Ігнат Шчэрбачэвіч і яго плямёніца Стэся на плошчы Перамогі ў Мінску.

ЦІ БЫВАЕ біяграфія ў спектакля? Так, іншы раз—бывае.

Біяграфія народнай камедыі Віталія Вольскага «Несцерка» пачалася 23 гады назад, у апошні перадваенны месяц, 20 чэрвеня 1941 года Віцебскі драматычны тэатр імя Я. Коласа паказваў сваю прэм'еру чыгуначнікам Петравадска. Гледачы паўночнага горада аказалі гарачы прыём вясёламу спектаклю. А праз некалькі дзён прыйшоў загад—і артысты накіраваліся ў далёкі Уральск. Вайна... Дэкарацыі, касцюмы, рэквізіт засталіся ў Петравадску. Транспарт заняты ваеннымі перавозкамі, ці да таго

з актыўных пазіцый савецкага мастака.

Пераймальнасць гэтых спектакляў ад «Несцеркі»—відавочная. Восем спектакль «Згублены сын» («Лявоніха») па п'есе П. Данілава. Сюжэтны канфлікт знаёмы, але спектакль развівае і паглыбляе ўсё тое, што даўно стала добрай традыцыяй тэатра. Спектакль загучаў ярка, тэмпераментна, шчыра—у гэтым заслуга рэжысёра Ю. Шчарбакова, мастака Я. Нікалаева, кампазітара І. Любана, балетмайстра Я. Хвораста. Яны не захаваліся пасіўным этнаграфізмам, а адчулі галоўнае—высокую чалавечую годнасць герояў. Героі спектакля—жыц-

КУЛЬТУРА і МАСТАЦТВА

муйлёнка. «Трышка» К. Чорнага. Тэатр вядзе сваю, традыцыйную ідэіна-філасофскую тэму: лёс чалавека—лёс народа. І ў сённяшніх спектаклях, такіх, як «Жыве на свеце жанчына», «Два клёны», «Пагібель эскадры», «Перад вясэрай», «Вяселле Крэцінскага», «Дачнікі», «Праўда добра, а шчасце лепш», «Навальніца будзе»—у спектаклях сучаснай і класічнай драматургіі—заўсёды гучыць гэтая тэма.

Коласаўцы любяць і ўмеюць працаваць з аўтарамі, чые творы адказваюць духу і патрабаванням часу. Так нарадзіліся «Крыніцы» па рамана І. Шамякіна, «Згублены сын» П. Данілава і іншыя спектаклі. У Віцебскім тэатры адчуваецца вялікая зладжанасць ансамбля—гэта перш за ўсё таму, што тут штодзённа старэйшыя акцёры перадаюць свой вопыт, свае «сакрэты» маладым. Тэатр запрасыў да сябе на работу ўвесь выпуск Беларускага тэатральнага інстытута. Маладыя акцёры ўліліся ў труп тэатра і актыўна працуюць над новымі ролямі. Творчай моладзі аддаецца ўся спеціальная дыялоўка. У «Крыніцах» у асноўным заняты маладыя акцёры, і трэба было бачыць, які цёплы прыём сустрэла гэтая работа ў мінчан, калі ніякляне прывезлі спектакль у сталіцу.

і Біяграфія спектакля... Яна бывае вельмі цікавай і павучальнай, калі яе ставіць такі творчы калектыў, як коласаўцы.

Л. БРАНДАБОУСКАЯ.

На здымках: сцэны са спектакля «Лявоніха» па п'есе П. Данілава ў пастановцы Віцебскага тэатра імя Якуба Коласа. У ролі Марыі — артыстка **Л. Куцкіна**, у ролі Юркі—артыст **Г. Гарбук** (зверху). У ролі Сымона (унізе) — артыст **Ц. Сяргейчык**.

ЛЁС ЧАЛАВЕКА— ЛЁС НАРОДА

было ў тых дні! І ўсё ж Петравадскія чыгуначнікі не забылі сваіх сяброў і накіравалі ва Уральск так неабходную тэатру маёмасць. Ва Уральску зноў з'явіўся на сцэне Несцерка—вясёлы беларускі мужычок, якога ніколі не пакідаў добры настрой.

А потым «Несцерка» прыехала ў суровую ваенную Маскву, дзе яго паказалі тройчы.

І яшчэ раз убачылі масквіны «Несцерку» ў 1960 годзе, на тэлебачанні. А да гэтага фільм аб Несцерку прайшоў на экраны.

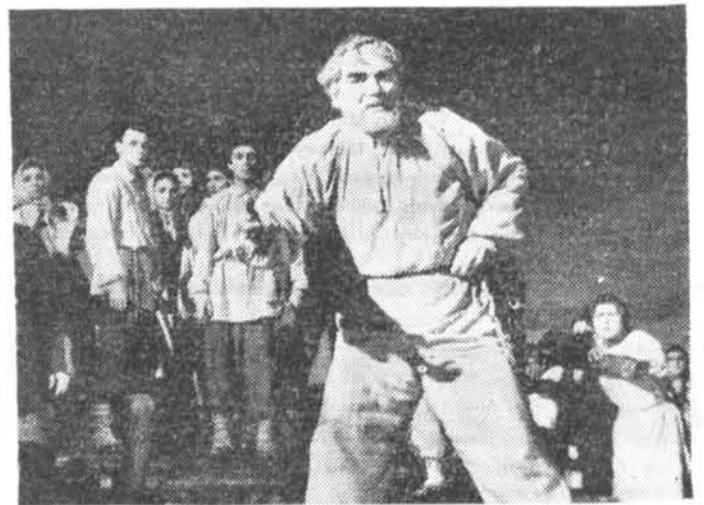
На левым беразе Заходняй Дзвіны ў Віцебску—вялікі новы будынак. «Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа» — напісана на франтоне. Гэта—падарунак віцебскіх будаўнікоў. Тут і сёння паказваюць «Несцерку». А ў галенце «Віцебскі рабочы» ёсць пастаянны сатырычны аддзел «Несцерка смяеша», дзе любімы герой выцягвае на сонечнае святло ўсіх, хто гэтага святла не без падстаў набойваецца. У сакавіку гэтага года на свяце вясны выступілі лепшыя акцёры тэатра і, вядома, Несцерка.

Калі называюць лепшыя тэатральныя калектывы Беларусі, дык заўсёды разам гучыць імя тэатраў імя Купалы і імя Коласа. Віцебскі тэатр—першаадкрывальнік нацыянальных талентаў у драматургіі, выхавальнік тэатральнай моладзі, тэатр крылатай і вострай рэжысёрскай думкі, зладжаная ансамбль.

Рэпертуар коласаўцаў у асноўным зладзённы, сучасны, але ёсць у іх і творы аб мінулым нашага народа, аб яго барацьбе з ворагамі. Коласаўцы не застаюцца аб'якавымі назіральнікамі гістарычных падзей, а вядуць размову з гледачамі

целобівяць, паўнакроўныя людзі. Гэта і Сымон—Ц. Сяргейчык, селянін, які не бачыў светлага дня ў жыцці, складаны псіхалагічны тып, і «Кацярына-весеялуха» — удава Лявоніха — З. Канапелька; талент і магутны тэмперамент праслаўленага акцёра А. Ільінскага стварылі цудоўны сцэнічны партрэт гультая і распусніка паніча Мочэка-Мачульскага. У ткацкім спектакля ўплецены і старадаўнія бытавы абрады «заручыны», і танцы, але ўсё гэта не асобныя «ўстаўныя нумары». Гэтыя сцэны раскрываюць настрой і перажыванні герояў, абстрабуюць сюжэтныя і сацыяльныя канфлікты.

Рэпертуар тэатра імя Я. Коласа—гэта яго твар. Тут няма выпадковых п'ес. У яго творчай біяграфіі «Разлом» Б. Лаўраньва, «Першая конная» Ус. Вішнеўскага, «Мяшчане» і «Ворагі» М. Горкага, «Вайна» і «У пушчах Палесся» Я. Коласа, «Чалавек з ружжом» М. Паголіна, «Пагібель воўка» Э. Са-

ПОМНИК МАЦІ

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

Ёсць вёска ў нашай краіне,
Пірчуніс. На братняй зямлі
Стаіць яна ў ціхай даліне,
Дзе Нёман імклівы бурліць.
Тут сосны ігістае голле
З галінкамі клёнаў сплялі,
Пад самыя хмары над полем
Птушыныя гнёзды ўзнялі.
Час будзе суды завітаці,—
Як золак расой задыміць,—

Спыніся ля помніка маці
І шапку прад ёю здымі.
Я помню—шлі пагалоскі
У трывожныя цяжкія дні—
Фашысты спалілі ўсю вёску
З яе жыхарамі ў агні.
З тых дзён, як прайшла

навальніца,
Агнём спапяліўшы ўвесь кут,
Нібы вартавы на граніцы,

Нязменна стаіць маці тут.
З зямлёй абняліся навекі
Матуліны дочки, сыны.
Яна ж, не змыкаючы вейкаў,
Вартуе іх вечныя сны.
Свой пост яна сёння не можа
Пакінуць між гэтых вароў,
Бо матчына сэрца трывожыць
Лёс многіх дачок і сыноў.
Мінуў час віхуры суровай.
На месцах мінулых баёў

З'явіліся тысячы новых
І вёсак, і гарадоў.
Бацькам жа
Увесь век будзе рупіць
Як песні у сэрцах з віхур
І Гернэку, і Пірчуніс,
І Лідзіца, і Арадур.
Пакуль на зямлі кроў ліецца,
Не сыйдзем мы з пільных пастоў.
Дасюль б'е нам
Попел у сэрцы
Азарычаў і Трасцянцоў.
У душы зберажэм, як сумленне,
Мы памяць аб іх да канца,
Хоць радасны дзень
вызвалення
І ззяе на зорцы байца.
Ты слухаеш, маці, як Нёман
Спакойна і ціха шуміць?
Дазволь жа байцу маладому
Цябе на пасту замяніць.

У ЧОРНЫМ МУНДЗІРЫ

— Дакажы спачатку на справе сваю адданасць вялікай Германіі, — сказалі яму фашысты.

І ён згадзіўся.
Партызанскія разведчыкі вярталіся з баявога задання. Да базы было яшчэ далёка, а ўжо бралася на золак. Стала небяспечным перайсці дарогу Бабруйск—Слуцк. Партызаны рашылі спыніцца ў Лапачовым Бродзе. Зайшлі ў крайнюю хату. Гаспадар прыняў іх ветліва, нават паесці даў. А праз некаторы час у вёску ўсе ведалі, што ў Васіля Бокшыцы ля-

жаць два забітыя партызаны. Калі народныя мсціўцы заснулі, Бокшыцы засек іх сякерай.

Цяпер фашысцкі камендант не сумняваўся ў вернасці Бокшыцы.

Яго залічылі ў штаб паліцэйскіх і апранулі ў чорны мундзір. А неўзабаве яму даручылі арганізаваць у сваёй вёсцы паліцэйскі ўчастак і стаць яго камандзірам. І тут Бокшыцы «праўдаў даверце». Паліцэйскі ўчастак Бокшыцы дзейнічаў да вясны 1943 года, пакуль яго не разграмілі партызаны.

В. БЫЧОК.

Амерыка без грыву

У Кіеве адкрыта экспазіцыя карцін мастака В. М. Арнаутава. Пасля саракагадовага знаходжання ў Мексіцы і ЗША Віктар Міхайлавіч у мінулым годзе вярнуўся на Радзіму, каб, як ён сам гаворыць, «прывесці сваю працу і здольнасці савецкаму народу».

Нядаўна В. М. Арнаутаў быў прынят у члены Саюза мастакоў УССР. На выстаўцы прадстаўлена звыш ста яго твораў жывапісу і графікі. Мастака цікавіць не крыклівае багацце ўладу маючых у Амерыцы, а жыццё простага народа, яго надзеі і спадзяванні.

У сельскім універсітэце

Нядаўна да Слухачоў сельскага ўніверсітэта культуры калекса імя Адама Міцкевіча Воранаўскага раёна прызджалі госці з Мінска—артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Пасля лекцыі аб разніцы беларускага музычнага мастацтва для хлябаробаў быў дадзён канцэрт з твораў беларускіх кампазітараў.

Ленінград—Аргенціна

Заказчыкам ленінградскага завода «Электрасіла» стала яшчэ адна краіна—Аргенціна. Для дзвюх тэ электрастанцый трэба зрабіць некалькі генератараў магутнасцю 100 тысяч кілават кожны.

Больш чым у 40 краін свету адпраўляе «Электрасіла» генератары, электраўраўнікі, розную апаратуру.

...Ішла Айчынная вайна. Фашысты акупіравалі Любанскі раён. Але ім не было спакою на беларускай зямлі. Народныя мсціўцы грамлілі гарнізоны, білі гітлераўцаў з засад. Дапамагалі партызанам і жыхары вёскі Лапачоў Брод.

Але ў сям'і не без вырадка. Знайшоўся такі і ў гэтай вёсцы. Звалі яго Васіль Бокшыцы. У першыя дні акупацыі ён з'явіўся да нямецкага каменданта:

— Хачу верай і праўдай служыць фюрэру. Запішыце ў паліцыю.

ЁН ПАТРЭБЕН ЛЮДЗЯМ

Яны ішлі побач, ап'янення чароўнасцю яснага, цёплага дня. З бліздой глыбіні блакітнага неба даносілася звонкая трэль жаваранка.

— Зямля пахне хлебам, здаецца. — Іосіф прыпыніўся. — Вось там, Вольга, у Аргенціне, іменна такой цудоўнай і ўяўлялася мне гэта зямля.

...Іосіф нарадзіўся ў Аргенціне, у Буэнас-Айрэсе. Калі падрос, са здзіўленнем даведаўся, што ў яго бацькі недзе далёка-далёка ёсць сапраўдная Радзіма — цудоўная краіна, аб якой ён любіць расказаць. Пасадзіць, бывала, маленькага Іосіфа сабе на калені, паглядзіць далонню па галаве і скажа: «А там цяпер вясна, сынку. Шуміць бярозы...» Вочы хлопчыка загараюцца таямнічым бляскам. Ён мацней прыціскаецца да бацькі і слухае, баючыся крануцца з месца, нібы адзін рух можа парушыць той малюнак, які ён стварыў у сваім уяўленні.

Расказы бацькі скупыя. Ён мала ведае аб Савецкай Беларусі, таму што паехаў у Аргенціну яшчэ ў 1928 годзе.

З кожным днём Іосіфу хацелася ведаць аб Савецкім Саюзе як мага больш. Не памятае, калі менавіта, магчыма, у дзяцінстве, у яго зарадзілася неадчэпная думка, з якой ён пражыў доўгія гады. Гэта трапяткая думка нават у сне калі-нікала гаварыла бліжэй, знаёмым голасам: едзь туды, едзь... Іосіф асабліва ўважліва пачаў прыслухоўвацца да людзей, якія гаварылі аб Расіі. Але іх цяжка было зразумець. Ады называлі яе краінай роўнасці і свабоды, другія злосна шыпелі...

— Слухай сваё сэрца, — казаў Фама сыну. — Толькі яно скажа табе праўду.

Нарэшце, настаў дзень, калі Іосіф Кухнавец пакінуў Аргенціну.

Іосіф прагна хацеў вучыцца. Але цяжкія ўмовы, у якіх пастаянна знаходзілася сям'я, прымусілі яго працаваць. Лішнія пеза — гэта кавалак хлеба на стала. Лішнія пеза... Яго цяжка зарабіць чатырнаццацігадоваму хлопчуку, хоць цэлы дзень ён нагах: «Каму газету? Свежыя навіны! Свежыя навіны!».

Потым працаваў падсобным рабочым, цесляром. Нястача ганяла з месца на месца.

І вось ён апошні раз стаіць на аргенцінскім беразе. Зараз акіянскі параход павязе яго за тысячы міль.

— Да пабачэння, Іосіф... Мой хлопчык... Перадай прывітанне Радзіме. Пакланіся ёй, сыну, да самай зямлі.

У старога бацькі на вачах слёзы. Ён не саромецца іх.

...Іосіф прыехаў у Савецкі Саюз шэсць гадоў назад. Спачатку многае здавалася тут незразумелым, здзіўляючым. Бяссплатнае лячэнне. Школа, тэхнікум, інстытут — толькі вучыся, ніхто не запатрабуе з цябе платы. І міжволі ўспамінаў, як вучыўся ў Аргенціне на курсах мантажнікаў — і кожны месяц плаціў немалыя грошы, каб атрымаць спецыяльнасць. Здзіўлялі і людзі — натхнёныя, шчаслівыя.

Іосіф прыехаў з пустымі рукамі, хоць яны былі ў мазалях. Яго турбавала толькі адно: ці зможа ён знайсці сваё месца сярод людзей? Былі, безумоўна, сумненні. Жыццё толькі яшчэ становілася ясным, зразумелым, Іосіф шукаў сваю дарогу.

«Не лішні я тут, — пісаў Іосіф бацьку. — Праца тут робіць людзей роўнымі. Я так доўга шукаў іначыя і, нарэшце, знайшоў яго. Яно такое вялікае і незвычайнае, што мне цяжка расказаць аб ім».

Цяпер Іосіф Кухнавец працуе на Мінскім радыёзаводзе. Ён атрымаў спецыяльнасць настройшчыка. І яму не прыходзіцца бегач з месца на месца, як на чужыне, у пошуках работы. Ён упэўнен, што сёння і заўтра будзе спакойна працаваць, што яму тут ніколі не скажуць: вашы рукі сталі лішнія. Тут яго працавітыя рукі заўжды патрэбны людзям.

У. КАРНЕЙЧЫК.

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ПІРАТЫ Ў ТАНКІНСКІМ ЗАЛІВЕ

Радыё і тэлеграф прынеслі трывожную вестку. Ваенныя караблі Злучаных Штатаў Амерыкі ў Танкінскім заліве (Паўднёва-Усходняя Азія) пачалі агрэсіўныя дзеянні супраць Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам. Гэтыя дзеянні амерыканская ваеншчына абгрунтоўвае быццам бы «несправацываным нападам ваенных караблёў ДРВ на амерыканскі эсмінец «Мэддоке», які адбыўся ля ўзбярэжжа Паўночнага В'етнама».

Гэтай неабгрунтаванай заявай, гаворыцца ў паведамленні вярхоўнага камандавання в'етнамскай Народнай арміі, агрэсіўныя колы ЗША і іх прыспешнікі імкнуцца камтэнсаваць свае няўдачы і шукаюць выйсця з тупіка, у якім яны апынуліся ў Паўднёвым В'етнаме.

Што ж адбылося ў Танкінскім заліве на самай справе?

На працягу двух дзён амерыканскі эсмінец курсіраваў паміж астравамі Хан-Мат (правінцыя Нге-Ан) і Хон-Ме (правінцыя Тхань-Хоа). Гэты ваенны карабель імкнуўся заплахоць рыбалавецкія судны ДРВ і адкрыта ўрываўся ў тэрытарыяльныя воды рэспублікі.

Каб папярэдзіць гэтыя пірацкія дзеянні, патрульныя караблі Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам прынялі меры да аховы сваіх тэрытарыяльных

вод і рыбакоў. Яны праследвалі карабель праціўніка, пакуль той не пакінуў іх воды. Пасля гэтага патрульныя караблі вярнуліся на сваю базу.

Вось што агрэсіўныя колы ЗША называюць «несправацываным нападам» ваенных караблёў ДРВ на амерыканскі эсмінец. Услед за гэтым з боку амерыканскіх войск паследавала бамбардзіроўка населеных пунктаў ДРВ з авіяра і іншых агрэсіўных дзеянняў. Армія і народ Паўночнага В'етнама вымушаны былі стаць на ахову сваёй рэспублікі і даць агрэсарам дастойны адпор.

Пірацкія дзеянні Злучаных Штатаў выклікалі гнеў і абурэнне ў міралюбівай грамадскасці свету. Народы не хочуць, каб на зямным шары разгаралася новае полымя вайны.

ЗАЯВА У ТАНА

Пасля заканчэння перагавораў з прэзідэнтам Джонсанам і кіраўнікамі дзярждэпартаменту ЗША генеральны сакратар ААН У Тан заявіў карэспандэнтам, што ён абмяркоўваў у прыватнасці фінансавы крызіс ААН, становішча ў Паўднёва-Усходняй Азіі, кіпрскую праблему і вынікі Жэнеўскай канферэнцыі па гандлю і развіццю. Паводле слоў У Тана, перагаворы былі «вельмі плённыя». У Тан сказаў, што ён выклаў прэзідэнту некалькі формул, якія датычаць падтрымання міру ў Паўднёва-Усходняй Азіі.

раёне асобых акалічнасцей, якія выражаюцца ў тым, што адзін з бакоў не з'яўляецца членам ААН.

У Тан заявіў, што, на яго асабістую думку, неабходна скліканне новай жэнеўскай канферэнцыі 14 дзяржаў для абмеркавання становішча ў Паўднёва-Усходняй Азіі. Ён падкрэсліў, што выстаўляе прапанову не як афіцыйны прадстаўнік ААН.

Германская Дэмакратычная Рэспубліка. Праспект Карла Маркса ў Берліне. Фота Цэнтральбільд—АФН.

УРУЧЭННЕ ВЯРЬЦЕЛЬНЫХ ГРАМАТ

Пастаянны прадстаўнік Беларускай ССР пры ААН Г. Г. Чарнушчанка наведваў генеральнага сакратара ААН У Тана і ўручыў яму вярцьцельныя граматы. Пасля гэтага паміж генеральным сакратаром і прадстаўніком БССР адбылася дружэлюбная гутарка.

ТОЛЬКІ ФАКТЫ

Восенню 1959 года, калі М. С. Хрушчоў быў у ЗША, ён сабраўся паехаць да вядомага амерыканскага фермера Расуэла Гарста. Рэакцыйны амерыканскі друк тады пісаў:

— Няхай камуніст нумар адзін паглядзіць сваімі вачыма, як жывуць амерыканскія фермеры, няхай ён даведаецца, колькі ў доме Гарста ваных пакояў, і палюбецца яго легкавымі аўтамабілямі апошніх марак...

Усё гэта сапраўды было ў пана Гарста — і ванныя пакоі, і легкавыя аўтамабілі, і нават выдатны плавальны басейн.

І пры ўсім гэтым Расуэл Гарст па сваёму афіцыйнаму становішчу сапраўды з'яўляецца фермерам (па-нашаму селянінам), такім жа фермерам, як, скажам, негр Джым Ройс з Тэхаса. Праўда, паміж імі ёсць «невялікая» розніца: у Дж. Ройса два гектары зямлі і шасцёра дзяцей, у Расуэла Гарста — больш дзвюх тысяч гектараў плюс завод каліброўкі семі кукурузы. Але абодва яны фермеры.

Аднак Ройс у хуткім часе ім не будзе. Справа ў тым, што калі яго ферму яшчэ не прадалі «з малатка», то гэты аўкішён адбудзецца ў бліжэйшы час.

Джым Ройс з Тэхаса ў сваёй трагедыі не адзінкі. Аб гэтым мовай лічбаў гавораць у прыватнасці вынікі трох апошніх сельскагаспадарчых перапісаў, праведзеных у ЗША ў 1950, 1954 і 1959 гадах.

У 1950 годзе ў краіне налічвалася 5 мільёнаў 382 тысячы ферм, а ў 1959 годзе — 3 мільёны 936 тысяч. Іншымі словамі, за дзесяцігоддзе знікла больш чым кожная чацвёртая ферма. Пры гэтым характэрна, што за першую палавіну дзесяцігоддзя разарылася 11 працэнтаў усіх ферм, а за другую палавіну — амаль 18 працэнтаў. Іншымі словамі, працэс разарэння з кожным годам атрымлівае ўсё большае паскарэнне.

Чым жа гэта тлумачыцца? Прыкладзём некалькіх фактаў, узятых з амерыканскіх крыніц.

Факт першы. Цэны, па якіх амерыканская хатняя гаспадыня купляе прадукты харчавання, павольна, але няўхільна растуць. У мінулым годзе ў параўнанні з 1953 годам за фунт хлеба хатняя гаспадыня плаціла больш амаль на 22 працэнты, за пінту малака — на 7 з лішнім працэнта, за фунт мяса — амаль на 6 працэнтаў і г. д.

«ФЕРМЕРЫ» І ФЕРМЕРЫ

Але гэта ж для фермераў добра: вышэй цэны на сельскагаспадарчую прадукцыю, больш у іх даходаў, скажа іншы недасведчаны чытач.

Аднак такі вывад заўчасны. Другі факт. Агульны даход фермераў за рэалізуемую прадукцыю з году ў год падае. У мінулым годзе, як наведзіла міністэрства земляробства ЗША, у параўнанні з папярэднім годам гэты даход упаў яшчэ на тры працэнты, упаў ён прыкладна на столькі ж і ў першым квартале гэтага года.

Але як жа тады звязаны першы факт з другім? Для гэтага прывядзём трэці факт. З кожнага долара, уплачванага амерыканскай гаспадыняй за прадукты харчавання, у 1945 годзе на долю фермера прыпадала 54 цэнты, у 1960 — ужо 39 цэнтаў, а ў мінулым годзе, як нядаўна паведаміў амерыканскі часопіс «Юнайтэд стэйтс ньюс энд уорлд рэпарта», доля фермера складала менш трэці долара — гэта значыць штосьці каля 30 цэнтаў.

Такім чынам, хоць у ЗША ўвесь час растуць рознічныя цэны на прадукты харчавання, аптовія цэны, па якіх фермеры збываюць гэтыя прадукты харчавання буйным манополіям, якія валодаюць закупачнымі пунктамі, увесь час падаюць. Апошняя акалічнасць ва ўмовах ЗША спрашчаецца тым, што там няма нічога падобнага на тое, што мы называем калдасным рынкам. Фермер не мае магчымасці збыць сваю прадукцыю непасрэдна спажывцу.

...Нядаўна адзін з карэспандэнтаў ТАСС у ЗША — Д. Панамароў — пабываў на буйной ферме двух братаў Калауэй у штаце Джорджія. Тут усё механізавана, што можна — аўтаматызавана. Карэспандэнт задаў аднаму з братаў пытанне — колькі ён плаціць рабочым-неграм, адказ быў такі:

«Калі я скажу вам, колькі яны атрымліваюць, вы не зразумеете. Не зразумеете, як на такую суму можна пражыць. Тым не менш яны задаволены, што маюць работу і жывуць».

А вандруючыя сельскагаспадарчыя рабочыя зайздросцяць нават тым, каго браты Калауэй звялі да становішча рабцоў, плацячы ім роўна столькі, каб яны былі жывыя і маглі працаваць.

І. АРЦЕМАУ, аглядальнік ТАСС.

ГАНДАЛЬ МОЖНА РАЗВІВАЦЬ

Існуе рэальная магчымасць далейшага значнага расшырэння гандлю паміж Англіяй і краінамі Усходняй Еўропы, заявіў англійскі дзяржаўны міністр па справах гандлю Эдвард Дзю Кэн. Ён падкрэсліў, што Англія выступае за «лібералізацыю» ўмоў гэтага гандлю і за «змяненне эмбарга на стратэгічна важныя тавары пры ўмове ўзгодненых міжнародных гарантый».

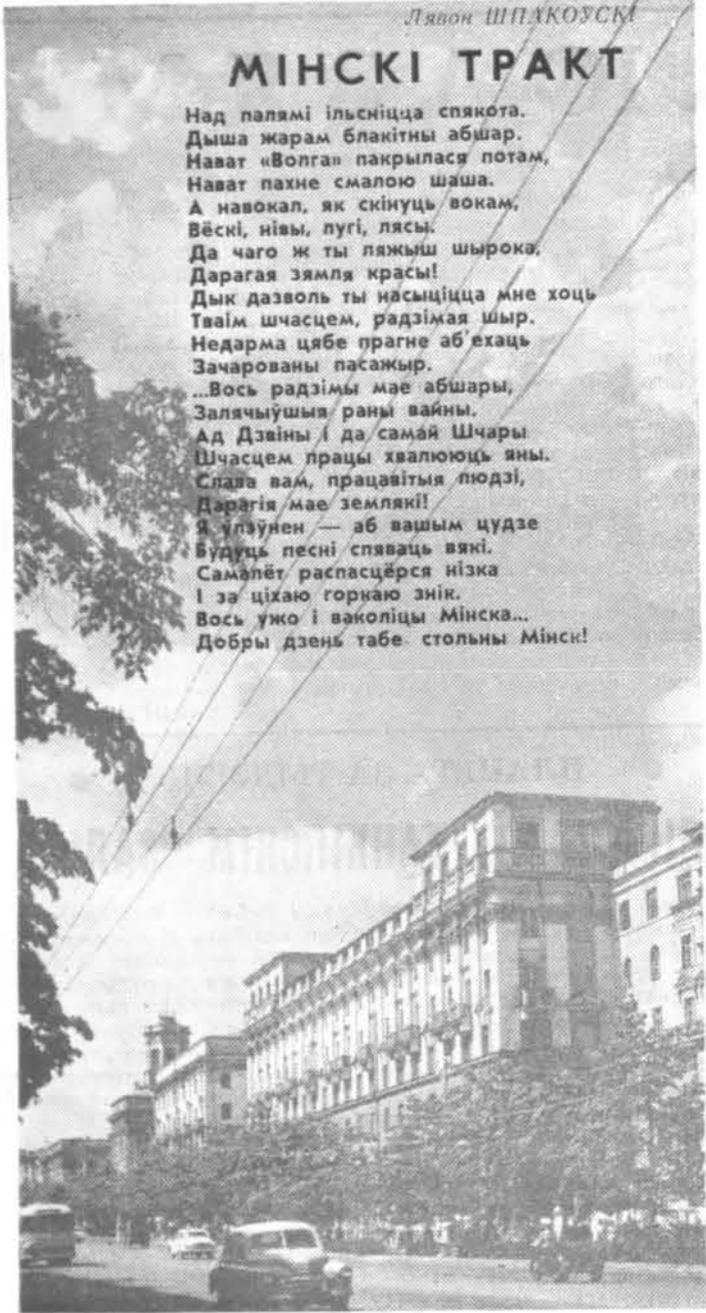
Дзю Кэн выступаў на прэсканферэнцыі пасля вяртання з паездкі ў Чэхаславакію, Венгрыю, Румынію і Балгарыю.

СМЕРЦЬ А. ЗАВАДСКАГА

Памёр член Палітбюро ЦК Польскай аб'яднанай рабочай партыі, старшыня Дзяржаўнага савета Польскай Народнай Рэспублікі Аляксандр Завадскі.

МІНСКІ ТРАКТ

Над палямі ільсніцца спякота.
Дыша жарам блакітны абшар.
Нават «Волга» пакрылася потам,
Нават пахне смаляю шаша.
А навокал, як скінуць вокам,
Вёскі, нівы, лугі, лясы.
Да чаго ж ты ляжыш шырока,
Дарагая зямля красы!
Дык дазволь ты насыціцца мне хоць
Тваім шчасцем, радзімай шыр.
Недарма цябе прагне аб'ехаць
Зачарованы пасажыр.
...Вось радзімы мае абшары,
Залачыўшыя раны вайны.
Ад Дзвіны і да самай Шчыры
Шчасцем працы хвалююць яны.
Спава вам, працавітыя людзі,
Дарагія мае землякі!
Я ўлэўнен — аб вашым будзе
Будуць песні спяваць вякі.
Самалёт распасцёрся нізка
І за ціхаю горкаю знік.
Вось ужо і ваколіцы Мінска...
Добры дзень табе, стольны Мінск!

БЮЛЕТЭНЬ КУРСАЎ ЗАМЕЖНЫХ ВАЛЮТ

ЖНІВЕНЬ 1964 ГОДА

Назва валюты	Курс у рублях	Дацкія кроны за 100	13.02
Аўстралійскія фунты за 1	2.00	Італьянскія ліры за 1.000	1.44
Аўстрыйскія шылінгі за 100	3.49	Канадскія долары за 1	0.83
Англійскія фунты стэрлінгаў за 1	2.51	Кубінскія пеза за 1	0.90
Аргенцінскія пеза за 100	0.66	Новазеландскія фунты за 1	2.50
Бельгійскія франкі за 100	1.81	Нарвежскія кроны за 100	12.57
Балгарскія левы за 100	76.92	Польскія злотыя за 100	22.50
Венгерскія форынты за 100	7.67	Румынскія леі за 100	15.00
Маркі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі за 100	40.50	Долары ЗША за 1	0.90
Маркі Федэратыўнай Рэспублікі Германіі за 100	22.65	Урувайскія пеза за 100	4.26
Галандскія гульдэны за 100	24.91	Фінляндскія маркі за 100	28.13
Грэчаскія драхмы за 100	3.01	Французскія франкі за 100	18.37
		Чэхаславацкія кроны за 100	12.50
		Шведскія кроны за 100	17.50
		Швейцарскія франкі за 100	20.82
		Югаслаўскія дынары за 1.000	1.20

ШЧАСЦЯ ТАБЕ, ТАНЯ!

У кватэры Буцевічаў з самага ранку шмат людзей. Чуюцца смех, жарты. Гаспадыня Алена Іванаўна, як кажуць, з ног збілася. Сёння вяселле яе дачкі Танечкі. Вось колькі падарункаў нанеслі сябры жаніха і нявесты! Тут і сервізы, і крыштальныя вазы, і прыгожыя футэры.

Алена Іванаўна, глядзячы на шчаслівую дачку, яе вясёлых сяброў, успомніла сваё вяселле з Янкам:

— Вялікі негавяляны стол, вакол самаробныя лавы, на стала—самагон, гуркі ды сала, і тыя пазычаны ў суседняй вёсцы. А аб падарунках і казаць няма чаго. Цётка Тэжля паднесла ручнік вышываны, ого, як радалася!

Яны з Янкам працавалі на панскіх палях ад ранку да позняй ночы. Часта раіліся, як жыць далей, і вырашылі паехаць на чужыну—мо' там лягчэй будзе.

Куды толькі лёс іх не кідаў: і ў Парагваі былі, і ў Аргенціне, і ва Уругваі—і ўсюды тое ж самае. І толькі ў Францыі Янка змог знайсці работу на шахце. Работа была цяжкая. Кожны раз, калі ён апускаўся ў

шахту, Алена малілася, каб хоць жывы вярнуўся дадому. І ўсё ж аднойчы яна не дачакалася свайго Янку. Які гэта быў жахлівы час.

Яна засталася адна з малой Танечкай без усялякіх сродкаў да існавання. Што б было з ёй там, у чужой краіне, каб не дапамаглі ёй добрыя людзі вярнуцца на Радзіму.

Алена вярнулася дамоў у 1947 годзе, калі Мінск яшчэ ляжаў у руінах.

— Цяжка было паверыць, што так хутка можна адбудаваць горад,—расказвае Алена Іванаўна.—Спачатку мы, як большасць мінчан, жылі ў часовых бараках, але хутка атрымалі пакой. А ў 1957 годзе нам далі асобную кватэру па вуліцы Розы Люксембург. Калісьці тут была пустэча. Дом наш пабудаваў першым. Я добра памятаю, як з'явіўся побач другі, трэці, затым магазіны, сталовыя, дамавая кухня, школа, паліклініка, бытавыя майстэрні.

У нашым раёне шмат сям'яў рээмігрантаў атрымалі добрыя кватэры: гэта сям'я Падрэзаў, якая вярнулася з Аргенціны, Буякоў з ЗША і іншыя. Я часта сустракаюся з Падрэзамі. Добра ведаю іх сына. Ён закон-

чыў аўтамабільна-будаўнічы факультэт політэхнічнага інстытута, а зараз працуе інжынерам. Ажаніўся, атрымаў кватэру. Яны з маёй Таняй—аднагодкі. Яна таксама ўжо скончыла б інстытут, але на другім курсе цяжка захварэла і амаль год пралажала ў пачылі.

Урачы не лічыліся ні з часам, ні з цяжкасцямі—кожны дзень нас наведвалі. Ды не толькі ўрачы, дапамагалі мне і суседзі: то ў магазін сходзіць, то прыдуць пасядзець з хворай, каб я крыху адпачыла. А памятаю такі выпадак: аднойчы ноччу Тані было дрэнна. І ўрача выклікаць трэба, і выйсці баюся, яе адну пакінуць. Чую, нехта стукае ў дзверы. Адчыняю і бачу суседа Івана Пракаповіча.

— Іду з начной, — гаворыць ён,—бачу святло ў вашых вокнах, думаю: зайду, даведаюся, ці не здарылася што?

Хуткую дапамогу выклікаў, нават спаць мяне адаслаў, а сам сядзеў ля хворай. Вось такія ў нас людзі.

У гэтым годзе Таня атрымала дыплом інжынера-будаўніка. Муж яе таксама. Хай жа будуюць прыгожыя гарады, каб у іх людзі шчасліва жылі!

С. БЕНЕНСОН.

ПЕРАМОГА У НУРМІ

На перапоўненым глядачамі стадыёне паблізу горада Нурмі адбылася таварыская сустрэча па вольнай барацьбе паміж нацыянальнай алімпійскай камандай Фінляндыі і Беларусі. Матч закончыўся перамогай беларускіх барцоў—6:2. Супраць чэмпіёна свету А. Мядзведзя гаспадары не выставілі праціўніка, але беларускі сілач усё ж правёў дзве сутычкі са спартсменамі цяжкай вагі Швецыі, якія таксама гасцілі ў Фінляндыі. Кожная з сустрэч працягвалася менш за мінуту. Або два шведы апынуліся на лапатах.

САВЕЦКІЯ СТУДЭНТЫ — ЧЭМПІЁНЫ СВЕТУ

Студэнцкае каманднае першыноство свету па шахматах заіончылася ў польскім горадзе Кранаве. Савецкая каманда, у складзе якой выступіў беларускі шахматыст А. Капенгут, заваявала званне чэмпіёна свету. Нашы шахматысты набралі 31,5 ачка з 44, апарэдыўшы мацнейшыя каманды ЗША, Венгрыі, Чэхаславакіі.

КУБАК ГАЛЕА ЕДЗЕ У МАСКВУ

Савецкія тэнісісты, пераможшы ў фінале спартсменаў Чэхаславакіі—3:2, упершыню выйгралі неафіцыйнае каманднае юнацкае першыноство Еўропы — кубак Галеа.

ХТО ПЕРАМОЖА?

Амерыканскі молатакідальнік Гарольд Канолі — рэкардсмен свету любіць агарошваць сваіх праціўнікаў непрыемнымі сюрпрызамі. У 1956 годзе, калі мінчанін Міхаіл Крываносаў, у шосты раз палепшыўшы рэкорд (67,32 метра), ужо садзіўся ў самалёт, які накіроўваўся ў Мельбурн, з-за аніяна прыйшло ашаламляльнае паведамленне: Канолі пабіў рэкорд савецкага спартсмена, кінуўшы молат на 68 метраў.

Крываносава на спартыўнай арэне змяніў масівіч Васіль Рудзянкоў, які ўдасканаліваў сваё майстэрства ў Беларусі. Ён даў рэкорд СССР да 68,95 метра і на рымскай Алімпіядзе заваяваў залаты медаль з больш сціплым вынікам — 67,10 метра. А што зрабіў у гэты час Канолі? У жніўні 1960 года свет абляцела вестка аб небывалым нідну молата — 70,33 метра! Але ў Рыме Канолі не зрабіў канкурэнцыі Рудзянкову, і савецкі спартсмен быў першым.

Затым з'явіўся новы беларускі багатыр мінчанін Аляксей Балтоўскі. Ён даў рэспубліканскае дасягненне да 68,71 метра і стаў у 1962 годзе чэмпіёнам краіны.

У 1963 годзе на Спартыядзе народаў СССР вылучыўся яшчэ адзін беларускі «молатабоец» — вяціблянін Рамуальд Клім. З вынікам 67,91 метра ён узыйшоў на трэцюю ступеньку п'едэстала. У сезоне 1964 года Рамуальд Клім двойчы рабіў нідкі за 68 метраў, двойчы паляпшаўчы беларускі рэкорд. Апошні нідок, зроблены ім ў Леселідзе, — 68,50 метра, быў у свеце лепшым у сезоне. Рамуальд выйшаў пераможцам у матчы пяці мацнейшых каманд краіны і на Мемарыяле імя братаў Знаменскіх. І зноў, як у перадалімпійдныя месяцы 1956 і 1960 гадоў, Канолі выйшаў у лідэры, абвясціўшы аб выніку — 69,24 метра.

Спрэчка за першыноство паміж амерыканскім молатакідальнікам і савецкім яшчэ не скончылася. Яны сустраюцца ў Токію. Хто з іх пераможа, пакажа спаборніцтва.

ГОЛУБ З ЧЭХАСЛАВАКІІ

Аднойчы на сваім двары я ўбачыў незвычайную мітусню і пачуў кудактанне курэй. Цяжка было разабраць, з кім адбылася ў іх бойка. Давялося разгагнаць чубатак.

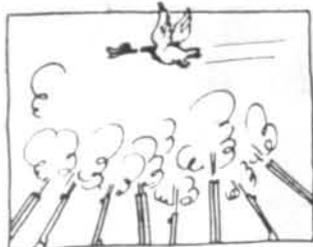
На зямлі ляжаў голуб. Ён быў збіты, паранены курамі. На левай лапцы птушкі быў пярсцёнак з нумарам, датаваны 1963 годам. Я зняў яго. Пад верхнім пярсцёнкам знаходзіўся яшчэ адзін, прымацаваны, як сведчыў надпіс, у 1962 годзе. Па літарах, выбітых на пярсцёнку, можна мернаваць, што голуб акальцаваны ў Чэхаславакіі.

Цяпер голуб папраўляецца, аднак пакуль лятаць яшчэ не можа. Ён ахвотна бярэ ежу з рук, прывык да людзей.

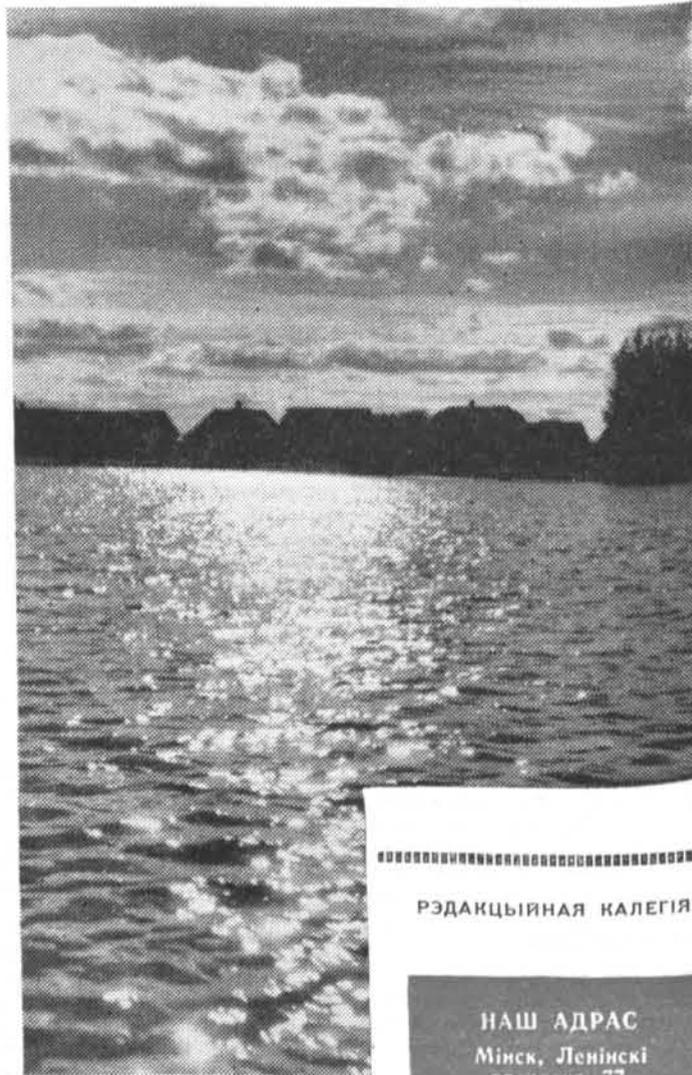
П. ЧАРНЯУСКІ.

в. Шклёнінікава
Мядзельскага раёна.

— Я цябе чанаў, а ты зноў не прыйшла. Вось доказ.

Без слоў...

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».

Вечарам на возеры Нарач.
Фота Ул. Кітаса.